

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजने
अंतर्गत राज्यातील लाभार्थ्यांना घरपोच
आहार (THR) पुरवठा करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक:- एबावि-२०२२/प्र.क्र.२२/का.५

नवीन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक :- २ जानेवारी, २०२४

- संदर्भ :-**
- १) महिला व बाल विकास विभाग शा. नि. क्र. याचिका-२०१९/प्र.क्र.५/का.५, दि. ०३.०४.२०१९
 - २) महिला व बाल विकास मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र दिनांक १३.१.२०२१
 - ३) महिला व बाल विकास मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र दिनांक २९.०६.२०२१
 - ४) महिला व बाल विकास मंत्रालय, भारत सरकार अधिसूचना दि. १२.०९.२०२२.
 - ५) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, महाराष्ट्र राज्य यांचे पत्र क्र. एबाविसेयो / आवपो/का-२/२०२३-२४/नागपूर कॅम्प/०५, दि. ०८.१२.२०२३.
 - ६) अपर मुख्य सचिव (वित्त) यांचे अध्यक्षतेखालील समितीच्या दि. १४.१२.२०२३ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त

प्रस्तावना:-

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजने अंतर्गत ६ महिने ते ३ वर्ष वयोगटातील बालके, गरोदर महिला व स्तनदा माता इ. लाभार्थ्यांना घरपोच आहार (THR) पुरवठा करण्याकरिता राज्यात महसुली विभागनिहाय निविदा प्रक्रिया राबविण्यास मान्यता देण्यात आली होती. त्यानुषंगाने एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेतील लाभार्थ्यांना घरपोच आहार (THR) पुरवठा करण्याकरिता आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांचे कार्यालयाकडून राबविण्यात आलेल्या निविदा प्रक्रियेनुसार पात्र ठरलेल्या पुरवठादारांची नियुक्ती करण्यास शासन मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजने अंतर्गत राज्यातील अंगणवाडी केंद्रामधील ६ महिने ते ३ वर्ष वयोगटातील लाभार्थी, गरोदर महिला व स्तनदा माता तसेच राज्यातील ४ आकांक्षित जिल्हयातील किशोरवयीन मुलींना THR आहाराचा पुरवठा करणेसाठी लाभार्थी निहाय निश्चित केलेल्या पाककृतीकरिता खालीलप्रमाणे L१ दर निश्चित करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे:-

अ.क्र	लाभार्थी प्रकार	पाककृतीचे नाव	प्रति दिन प्रति लाभार्थी अनुज्ञेय आहार	प्रतिमाह आहार वाटपाचे दिवस	दर (प्रति मेट्रिक टन)
१	२	३	४	५	६
१.	६ महिने ते ३ वर्ष वयोगटातील बालके	Energy Dense Moong Dal Khichdi Premix fortified with essential micronutrients.	१२५ ग्रॅम	७	७४९७०.००

		Energy Dense Tur Dal Khichdi Premix fortified with essential micronutrients.	१२५ ग्रॅम	७	६६७८०.००
		Multi Mix Cereals And Proteins	१२५ ग्रॅम	७	५५७५५.००
		Multi mix cereals and Protein Premix (Millet Base)	१२५ ग्रॅम	४	५४९८०.००
२.	गरोदर महिला व स्तनदा माता आणि ४ आकांक्षित जिल्हयातील किशोरवयीन मुली	Energy Dense Moong Dal Khichdi Premix fortified with essential micronutrients	१५० ग्रॅम	७	७२८७०.००
		Energy Dense Tur Dal Khichdi Premix fortified with essential micronutrients	१५० ग्रॅम	७	६४३६५.००
		Multi Mix Cereals And Proteins	१६० ग्रॅम	७	५३६५५.००
		Multi mix cereals and Protein Premix (Millet Base)	१६० ग्रॅम	४	५२०२७.५००
एकूण ८ पाककृतीकरिता					४९४६०२.५००

२. त्यानुषंगाने उपरोक्त पाककृती व दराप्रमाणे लाभार्थ्यांना घरपोच आहार (THR) विभागनिहाय पुरविण्याकरिता खालीलप्रमाणे ११ पुरवठादार संस्थांना मान्यता देण्यात येत आहे:-

अ. क्र.	पुरवठादार संस्थेचे नांव	महसुली विभाग	पुरवठा करावयाचे जिल्हे
१.	गुनिना कर्मशियल्स प्रा.लि.	अमरावती	अमरावती व यवतमाळ
२.	कोटा दाल मिल		अकोला, बुलढाणा, वाशिम
३.	जस्ट किचन प्रा. लि.	छत्रपती संभाजीनगर	छत्रपती संभाजीनगर, बीड, हिंगोली, जालना, लातूर, नांदेड, धाराशिव, परभणी
४.	कोटा दाल मिल	कोकण	मुंबई शहर, मुंबई उपनगर, ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग
५.	जस्ट किचन प्रा. लि.	नागपूर	भंडारा, चंद्रपुर, गडचिरोली, गोंदिया, नागपूर, वर्धा
६.	जस्ट किचन प्रा. लि.	नाशिक	अहमदनगर, धुळे, जळगाव, नंदुरबार, नाशिक
७.	इंडो अलाईड प्रोटीन फुड प्रा. लि.	पुणे	कोल्हापूर, पुणे, सांगली, सातारा, सोलापूर

३. वरीलप्रमाणे सर्व पुरवठादार संस्थांना खालील अटी शर्ती तसेच निविदेतील अटी शर्तीनुसार THR आहाराचा अंगणवाडी स्तरावर पुरवठा करणे बंधनकारक राहील:-

- I. Supply Chain Management System प्रणालीचा वापर:- अंगणवाडीस्तरावर THR आहार पुरवठायाचे संनियंत्रण करणेसाठी विकसित करण्यात आलेले Supply Chain Management System प्रणालीबाबत आवश्यक कार्यवाही संबंधित पुरवठादार संस्था व अंगणवाडी सेविका यांनी करणे

बंधनकारक राहील. याबाबतच्या सूचना आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांनी निर्गमित कराव्यात.

- II. **THR आहाराची वाहतूक :-** THR आहाराचा पुरवठा अंगणवाडीस्तरावर करावयाचा असल्याने वाहतूक करतांना THR आहार क्षतीग्रस्त/नुकसान झाल्यास त्याची सर्वस्व जबाबदारी पुरवठाधारक संबंधित पुरवठादार संस्था यांची राहील. सदर नुकसानग्रस्त आहाराचा पुनश्च आहाराचा पुरवठा करणे संबंधित पुरवठादार संस्था यांना बंधनकारक राहील. वाहतूकीबाबतचे नियोजन यामध्ये गाडीचा प्रकार, गाडीचा क्रमांक, वाहनचालकाचे नांव व मोबाईल नंबर इ. माहिती दरमहा जिल्हा कार्यक्रम अधिकारी (मबाबि), जि.प. व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (नागरी) यांना देणे बंधनकारक राहील.
- III. **आहाराची गुणवत्ता :-** निविदा अर्जात नमुद केलेल्या अटी शर्तीनुसार लाभार्थ्यांना द्यावयाच्या THR आहाराचा दर्जा व गुणवत्ता असणे आवश्यक आहे. आहाराचा दर्जा व गुणवत्ता व इतर अनुषंगिक बाबी निविदेतील अटी शर्तीनुसार नसल्यास संबंधित पुरवठादार संस्था यांचेवर कार्यवाही करण्यात येईल.
- IV. **THR आहाराची नमुना प्रयोगशाळा तपासणी :-** अंगणवाडीवर THR आहाराचा पुरवठा करणेपुर्वी संबंधित पुरवठादारांनी नमुद पाककृतीच्या आहाराचे नमुने मान्यताप्राप्त लॅब मधून तपासणी करून घेण्यात यावे, त्यापूर्वी उत्पादन केंद्रातर्गत कार्यरत असलेल्या प्रयोगशाळेमार्फत १) Raw Material २) Final Product यांची बँचनिहाय तपासणी करून THR आहार मानवीटष्ट्या खाण्यास योग्य असल्याबाबतचा स्वाक्षरीत अहवाल THR आहाराचा पुरवठा करतांना सादर करावा. तदनंतरच अंगणवाडीतील मुलांना THR आहाराचा पुरवठा अंगणवाडीस्तरावर करण्यात यावा.
- V. अंगणवाडीस्तरावर THR आहाराचा पुरवठा झाल्यानंतर संबंधित बाल विकास प्रकल्प अधिकारी, जिल्हा कार्यक्रम अधिकारी (मबाबि), जि.प. यांचेमार्फत त्यांचे जिल्हयातील किमान एका प्रकल्पात पुरवठा केलेल्या THR आहाराचे रॅन्डमली सॅम्पल घेऊन दुसऱ्या NABL / शासकीय / शासन मान्य लॅब मध्ये तपासणी साठी पाठविण्यात येईल व सदर तपासणीचे देयक संबंधित पुरवठादाराच्या देयकातून वसूल करण्यात येईल. प्रयोगशाळेच्या तपासणी अहवालानुसार पाककृतीचे नमुने योग्य आढळून न आल्यास सदर पुरवठा करण्यात आलेल्या THR आहाराची संपूर्ण बँच बदलून पुनश्च पुरवठा ३० दिवसाच्या आत करणे बंधनकारक राहील.
- VI. **पाकीटावरील मजकूर :-** THR आहार पुरवठा करणेसाठी वापरण्यात येणारी पाकिटे हे निविदेत नमुद Specification प्रमाणे तसेच Packaging and Labeling Act नुसार असणे बंधनकारक राहील. तथापि, निकषाप्रमाणे आढळून न आल्यास आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांनी आवश्यक ती दंडात्मक कार्यवाही करावी. THR आहार पुरवठाच्या पाकीटावर उत्पादकाचे नांव, कार्यालयाचा पत्ता, उत्पादन केंद्राचा पत्ता, उत्पादकाचा परवाना, ICDS लोगो, शोल्फ लाईफ, Veg Green Logo, आहाराचा प्रकार, लाभार्थी प्रकार, उत्पादन दिनांक, मुदतबाब्य (EXPIRY) दिनांक, बँच क्रमांक, आहारातील नैसर्जिक मुल्ये इत्यादी संदर्भात स्पष्ट सूचना असणे आवश्यक आहे.

- VII. केंद्र शासनाने ठरवून दिलेल्या प्रति लाभार्थी आहारातील उष्मांक, प्रथिने व सुक्ष्म पोषकयुक्त घटक हें विहित प्रमाणानुसार असणे बंधनकारक राहील, प्रयोगशाळा अहवालानुसार आहारामध्ये उष्मांक, प्रथिने व सुक्ष्म पोषकयुक्त घटक विहीत प्रमाणापेक्षा कमी आढळल्यास तसेच आहार खाण्यास अयोग्य असल्याचे प्रयोगशाळेच्या अहवालावरुन आढळल्यास तसेच कमी पाकिटे/कमी वजनाची पाकिटे प्राप्त झाल्यास आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांनी यासंदर्भात आवश्यक ती दंडात्मक कार्यवाही करावी.
- VIII. पुरवठा आदेशाची कालमर्यादा :- निविदा अटी शर्तीनुसार सदर पुरवठा आदेशाची कालमर्यादा या आदेशाच्या दिनांकापासून पुढील ३ वर्षासाठी राहील.
४. THR पुरवठ्याबाबतचे पर्यायी व्यवस्थेसंदर्भातील यापूर्वीचे शासन आदेश अधिक्रमित करण्यात येत आहेत. त्यानुषंगाने आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना यांनी आवश्यक ती कार्यवाही करावी.
५. प्रस्तुत प्रकरणी येणारा खर्च हा मागणी क्र. एक्स-१, २२३६-पोषण आहार, ०२- पोषक अन्न व पेये यांचे वितरण, १०१- विशेष पोषण आहार कार्यक्रम, (०८)- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना प्रकल्प, (०८)(०३)- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना (आहार खर्च), (केंद्र हिस्सा ५० %) (कार्यक्रम) २२३६ १९२७, ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर) तसेच (०८)(०४)- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना (आहार खर्च), (राज्य हिस्सा ५० %) (कार्यक्रम) २२३६ १९३६, ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर) या लेखाशीर्षाखाली उपलब्ध करून देण्यात येणा-या तरतुदीमधून SNA प्रणालीद्वारे भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२४०९०२९२०९५५९०३० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वि. रा. ठाकूर)
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- २) अपर मुख्य सचिव (वित्त) यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
- ३) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, रायगड भवन, नवी मुंबई,
- ४) सर्व जिल्हाधिकारी,
- ५) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
- ६) सर्व विभागीय उपायुक्त (महिला व बाल विकास),
- ७) सर्व जिल्हा कार्यक्रम अधिकारी (महिला व बाल विकास), जिल्हा परिषद,
- ८) सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (ग्रामीण/नागरी/आदिवासी) प्रकल्प,
- ९) संबंधित सर्व पुरवठादार संस्था (एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना आयुक्तालयामार्फत)
- १०) निवड नस्ती -का-५.